

2011

SOCIOLOGY (Paper – II) (Optional)

121461

समाजशास्त्र (पत्रिका – II) (वैकल्पिक)

Standard : Degree

Total Marks : 200

स्तर : पदवी

एकूण गुण : 200

Nature : Conventional (Essay) type

Duration : 3 Hours

स्वरूप : पारंपारिक (वर्णनात्मक)

कालावधी : 3 तास

N.B. :

सूचना :

(1) Answers must be written either in **English** or in **Marathi**.

उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.

(2) Question No. 1 is **compulsory**. Of the remaining questions, attempt **any four** selecting **one** question from **each Section**.

प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.

(3) Figures to the **RIGHT** indicate marks of the respective question.

उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

(4) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.

ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे. तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.

(5) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.

नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.

(6) Candidates should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.

उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

(7) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.

कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

SEAL

100151

Marks

गुण

1. Answer **any four** of the following :

40

खालीलपैकी कोणत्याही चारांची उत्तरे लिहा :

(a) Define the term religion. Explain the problems of religious minorities.
धर्माची व्याख्या सांगा. धार्मिक अल्पसंख्याकांच्या समस्या स्पष्ट करा.

10

(b) Write on characteristics of rural society.
ग्रामीण समाजाची वैशिष्ट्ये लिहा.

10

(c) Explain the challenges in higher education today.
आजच्या उच्च शिक्षणातील आव्हाने विशद करा.

10

(d) Explain the concept of sustainable development.
'निरंतर विकास' संकल्पना स्पष्ट करा.

10

(e) Describe the ideology and work of Mahatma Jyotiba Phule.
समाजसुधारक महात्मा ज्योतिबा फुले विचार व कार्ये विशद करा.

10

SECTION - A

विभाग - अ

www.mpscmaterial.com

2. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a) Discuss the significant impact of Christianity.
ख्रिश्चन धर्माच्या महत्त्वपूर्ण प्रभावांची चर्चा करा.

15

(b) Elaborate the problems of aged.
वृद्धांच्या समस्यांचा आढावा घ्या.

15

(c) Discuss the views of Dr. B. R. Ambedkar on caste system.
जाती व्यवस्थेवरील डॉ. बी. आर. आंबेडकर यांचे विचार विशद करा.

10

3. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a) State the diversity in unity in Indian society.
भारतीय समाजातील विविधतेतील एकता स्पष्ट करा.

15

(b) Explain the changing nature of marriage system.
विवाह संस्थेचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.

15

(c) Elaborate the origin of the caste system.
जातीव्यवस्थेच्या उत्पत्तीच्या सिद्धांताचा आढावा घ्या.

10

SECTION – B**विभाग - ब****4. Answer the following questions :**

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a) Impact of globalization of Indian society. भारतीय समाजावर जागतिकीकरणाचा प्रभाव स्पष्ट करा.	10
(b) Explain the consequences of industrialization on society. औद्योगिकीकरणाचे समाजावरील परिणाम स्पष्ट करा.	15
(c) Write on the tribal development programme in Maharashtra. महाराष्ट्रातील आदिवासी विकास कार्यक्रम यावर लिहा.	15

5. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a) State the land reforms and solution. 'भूमी सुधारणा' करण्यासाठी उपाय सांगा.	10
(b) Explain the causes of slums growth. गलीच्छवस्ती वाढीची कारणे सांगा.	15
(c) Explain the characteristics of tribal communities in India. भारतीय आदिवासी समुदायाची वैशिष्ट्ये विशद करा.	15

SECTION – C**विभाग - क****6. Answer the following questions :**

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a) Discuss functions and structure of Nagarpalica. नगरपालिकेच्या रचना व कार्यावर चर्चा करा.	10
(b) State the effect and solution of regional imbalance. प्रादेशिक असमतोलाचे परिणाम व उपाय स्पष्ट करा.	15
(c) State the gender inequality and disabilities of womens. लिंग विषमतेसंबंधी स्त्रीयांच्या अयोग्यता स्पष्ट करा.	15

P.T.O.

7. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a)	Explain reasons of the 'Family welfare' programmes failure. कुटुंब नियोजन कार्यक्रमाच्या अपयशाची कारणे सांगा.	10
(b)	Discuss the various trends on Modernization. आधुनिकीकरणाच्या विविध पैलुंवर चर्चा करा.	15
(c)	State the causes of gender inequality in Indian society. भारतीय समाजामधील लिंग विषमतेची कारणे सांगा.	15

SECTION - D

विभाग - ड

8. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a)	Write on tribal movement in India. भारतातील आदिवासी चळवळीवर लिहा.	10
(b)	Describe the details work of Rajshri Shahu Maharaj. राजर्षी शाहू महाराज यांचे कार्य विशद करा.	10
(c)	Explain the 'Human Right'. 'मानवी हक्क' संकल्पना स्पष्ट करा.	10
(d)	Elucidate the programmes regarding child development in Maharashtra. महाराष्ट्रातील बालकल्याण कार्यक्रमाचा थोडक्यात आढावा घ्या.	10

9. Answer the following questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a)	Write a detail note on ideology and work of Rajaram Mohan Roy. राजाराम मोहन राय यांचे विचार व कार्य स्पष्ट करा.	10
(b)	Trace the role of environmental movements in new social movements. नवसामाजिक चळवळीतील पर्यावरणवादी चळवळीचा आढावा घ्या.	10
(c)	Explain the role of NGOs in social welfare. स्वयंसेवी संस्थांची सामाजिक कल्याणातील भूमिका स्पष्ट करा.	10
(d)	Write on Womens Welfare Programmes in Maharashtra. महाराष्ट्रातील 'महिला कल्याण कार्यक्रम' यावर लिहा.	10